

PARAŠO IR VARDINIO ĮRAŠO TYRIMO PROBLEMOS RAŠYSENOS EKSPERTIZĖJE IDENTIFIKUOJANT ASMENĮ

Doktorantė Rasa Tamošiūnaitė

Lietuvos teisės universiteto Teisės fakulteto Kriminalistikos katedra
Ateities g. 20, LT–08303 Vilnius
Telefonas 271 46 11
Elektroninis paštas rasa@ltei.lt

Pateikta 2004 m. sausio 8 d.

Parengta spausdinti 2004 m. liepos 14 d.

Pagrindinės sąvokos: rašysena, parašas, rašysenos ekspertizė, rašysenos bendrieji požymiai, rašysenos specialieji požymiai, parašų bendrieji požymiai, parašų specialieji požymiai.

S a n t r a u k a

Straipsnyje aprašomas eksperimento, kurio metu buvo lyginami asmens parašo ir vardinio įrašo (vardo ir pavardės) rašysenos ir parašų bendrieji ir specialieji požymiai, mokslinis pagrindimas ir rezultatai. Eksperimentu buvo bandyta įrodyti, kad priklausomybė tarp parašų ir vardinių įrašų bendrųjų bei specialiųjų požymių sutapimų ir skirtumų leidžia juos lyginti tarpusavyje, o tokio lyginimo rezultatas yra papildoma informacija, svarbi ekspertinio tyrimo požymių visumai. Šiame straipsnyje gvildenama problema parodė, kad rašysenos ekspertizės moksle būtina gilintis ir ieškoti lyginamojo tyrimo papildomų galimybių.

Rašysenos ekspertizė – viena iš seniausių ekspertizės rūšių. Jos tikslas – identifikuoti asmenis, rašiusius ir pasirašiusius dokumentus. Vienas iš svarbiausių rašysenos ekspertų uždavinių – identifikacinių uždavinių sprendimas. Identifikaciniai uždaviniai sprendžiami, kai reikia nustatyti asmenį, rašiusį tekstą, skaitmenis, pasirašiusį vieną ar kitą dokumentą, arba nustatyti, ar kelis dokumentus parašė arba pasirašė vienas asmuo [1]. Be identifikacinių uždavinių, ekspertai susiduria ir su diagnostiniais uždaviniais. Sprendžiant diagnostinius uždavinius, nustatoma, ar rankraštiniai įrašai, tekstai parašyti įprasta ar pakeista rašysena. Jei rašysena pakeista, nustatoma, ar ji pakeista tyčia, ar pasikeitė dėl neįprastos rašiusiojo būsenos: susijaudinimo, streso, alkoholio arba vaistų poveikio, ar dėl neįprastų išorinių rašymo sąlygų, pavyzdžiui: buvo rašoma gulint, važiuojant, tamsoje ir t. t. [1]. Šis straipsnis plačiau nagrinės identifikacinių parašo ir vardinio įrašo (vardo ir pavardės – toliau bus vadinama *vardiniais įrašais*) tyrimų problemas ir eksperimentinius duomenis.

Tobulėjant ir plintant kompiuterinei technikai, vis rečiau ekspertai susiduria su ilgais rankraštiniais tekstais. Rankraštiniai tekstai ir įrašai dabar sudaro apie 15 proc. visų gaunamų rašysenos ekspertizių. 85 proc. ekspertizių tiriamieji objektai yra vardiniai įrašai ir parašai arba tik parašai. Tokie tyrimo objektai randami sutartyse, testamentuose, paskolos raštuose, įvairiuose finansiniuose dokumentuose ir kt. Dažnai parašas ir vardinis įrašas būna vieninteliai įrodymai, kurių tyrimas padeda tyrėjams, prokurorams, teisėjams nustatyti bylos aplinkybes. Tad aktualu tirti šių objektų – vardinių įrašų ir parašų – tyrimo ypatumus, metodus, lyginimo problemas, vertinimą [2]. Vardiniai įrašai ir parašai ekspertams dažnai sukelia

problemų. Svarbios jų lyginimo tarpusavyje, medžiagos tyrimui ruošimo [3], pačių objektų kokybiškumo problemos.

Svarbus yra buvusios Sovietų Sąjungos ekspertų ir mokslininkų indėlis į parašų ir trumpų įrašų tyrimo mokslą ir metodikų kūrimą. Išskirtinę vietą užima prof. V. Orlovos darbai, kuriuose pateikti teismo rašysenos ekspertizės teoriniai pagrindai [4]. Klasikinės rašysenos ir parašų tyrimo metodikos, sukurtos pagal prof. V. Orlovos darbus, sėkmingai taikomos šiandieninėje rašysenos ekspertizėje. Kryptingus parašų tyrimo darbus dirbo V. V. Lipovskis, L. Arocker [5; 6; 7]. Jų atliekami eksperimentai, šių mokslinis pagrindimas ir kuriamos metodikos, reikalingos tirti senų žmonių, sergančių tam tikromis ligomis, asmenų, pasirašančių labai paprastai, parašus, labai svarbios atliekant dabartinius rašysenos ir parašų tyrimus. Reikia paminėti ir rašysenos bei parašų tyrimo pagrindus aprašiusius, įvairias specialias rašysenos ir parašų tyrimo metodikas kūrusius V. A. Gračiova, A. N. Lysenko, A. A. Kuprijanovą. A. A. Kuprijanova daug nuveikė kurdama rašysenos ekspertizės diagnostinių uždavinių sprendimo metodikas.

Būtina paminėti ir Lietuvos rašysenos ekspertų atliktus darbus. N. Radvila, A. Vaitkevičius vieni iš pirmųjų Lietuvoje rašė rašotyros klausimais, bandė, remdamiesi užsienio literatūra, aiškinti terminus *raštas*, *rašysena*, *rašysenos ekspertizė*, *grafologinė ekspertizė*, pateikė rašysenos požymių klasifikaciją, aprašė parašų tyrimo ypatumus [8]. V. Poškevičius, R. Lancmanas ir F. Archipovas pirmieji buvusioje Sovietų Sąjungoje rašysenos ekspertizėje pritaikė matematinius metodus, kurie padėjo spręsti parašų tyrimo uždavinius, sunkiai sprendžiamus tradiciniais tyrimo metodais. J. Ignatjeva parengė kontūrinių (integralinio įgūdžio) charakteristikų išskyrimo ir jų vertinimo metodą, apibrėžė jo vietą tradicinėje rašysenos požymių klasifikacijoje, numatė jo taikymo galimybes, kai tiriamos panašios rašysenos, parašai ir tekstai, parašyti skirtingomis kalbomis, nedideli tekstai ir kt. [8]. J. Masiulienė parengė metodinę priemonę ekspertams *Lietuvių kalbos rašto specialieji požymiai* [2], kūrė trumpų rankraštinių tekstų, skaitmeninių įrašų ir supaprastintų parašų tyrimo metodikas, dalyvavo kibernetinių tyrimų programose [8]. Reikia paminėti, kad ir kiti Lietuvos rašysenos ekspertai, be praktinio darbo, yra parengę nemažai įvairių rekomendacijų, straipsnių, konferencijų pranešimų.

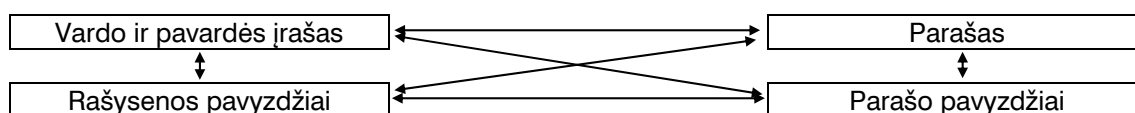
Kaip jau minėta, be identifikacinių uždavinių, rašysenos ekspertai sprendžia ir diagnostinius uždavinius, todėl tiriant parašus ir rašyseną, be tradicinių tyrimo metodikų, taikomos ir specialios metodikos, kurios padeda spręsti diagnostinius uždavinius (pvz., ar rašyta ir pasirašyta streso, apsvaigimo nuo alkoholio, ligos ir pan. būsenose). I. M. Možar pastebėjo, kad ekspertas, norėdamas gauti kuo tikslesnes išvadas, turi atsižvelgti ne tik į tiriamojo objekto informatyvumą, bet ir į tiriamojo objekto kokybę, įsigilinti į bylos aplinkybes, susijusias su įtariamaisiais, jų išsilavinimu, jų rašymo ir pasirašymo praktika ir galimybėmis, sveikatos būkle ir pan., žinoti, kokiomis aplinkybėmis rašytas ir pasirašytas dokumentas, bei atitinkamai taikyti specialias tyrimo metodikas [1; 8; 9]. Jei tyrime naudojamos kelios metodikos, kiekvieno tyrimo pagal atskirą metodiką rezultatai apibendrinami ir vertinami atskirai. Vėliau vertinama visų naudotų metodikų rezultatų visuma [9; 10]. Būtent toks rezultatų vertinimas leidžia ekspertui tiksliai atsakyti į klausimus ir pateikti išvadas. Taigi parašo ir vardinio įrašo tyrime naudojamos kelios metodikos: rašysenos tyrimo metodika [11] ir parašų tyrimo metodika [12]. Jei iš bylos aplinkybių yra žinoma, kad rašyta ir pasirašyta neįprastomis sąlygomis arba neįprastos būsenos (taip pat jei ekspertas nustato neįprastos rašysenos ar būsenos diagnostinius požymius), tada tyrimo metu naudojamos dar ir specialios metodikos [12].

Ne visada ekspertas gali atlikti tyrimą tiksliai pagal metodinius reikalavimus. Viena iš priežasčių, trukdančių ekspertui dirbti, yra blogas lyginamosios medžiagos paruošimas [3]. Kartais dokumente esantį parašą reikia lyginti su lyginimui pateiktais rašysenos pavyzdžiais. Dažnai tiriamasis parašas yra trumpas, neinformatyvus, susidedantis iš neraidinių elementų. Tokie tyrimo objektai ir netinkamai pateikta medžiaga labai sunkina rašysenos ekspertų darbą, todėl ekspertizės aktuose galima rasti išvadų, kad *atsakyti į tyrimui pateiktą klausimą*

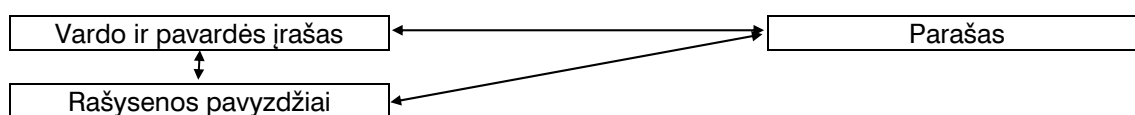
negalima, nes parašai ir rašysena yra nepalyginami objektai.

Būtina aptarti, kodėl parašo ir rašysenos lyginimas ekspertams sukelia nemažai problemų. Parašas – tai trumpas rašysenos objektas [13], kuris susidaro formuojantis žmogaus psichofiziologiniam judėjimo mechanizmui ir, nusistovėjus judesių dinamiškumui, tampa individualia psichofiziologine judesių programa [14]. Nors paraše grafinės informacijos nedaug, jis dažnai turi ir originalių, rašysenoje nenaudojamų, meniškų elementų. Dėl to ne visi mokslininkai sutinka parašą tirti kaip trumpą įrašą (parašą tirti kaip trumpą įrašą galima tik tada, kai jis susideda tik iš raidinės transkripcijos [15]).

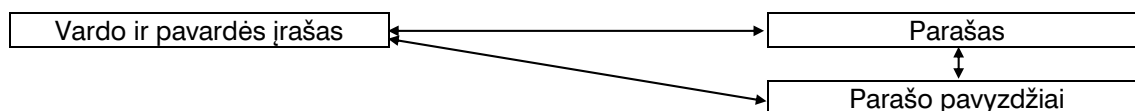
Šiandien parašų ir rašysenos tyrimo identifikaciniai klausimai sprendžiami pagal tokią schemą [11; 12]:

Klasikinėse parašų tyrimo metodikose visada rekomenduojama, tiriant parašus, jei įmanoma, palyginti jų elementus su rašysenos elementais. Tokį tyrimą pristato schema:

Vis dėlto ekspertinėje praktikoje, nors ir retai, tačiau pasitaiko atveju, kai tiriant rašyseną lyginamajam tyrimui naudojami parašų pavyzdžiai (pvz., tiriant senų žmonių rašysenas, kurių lyginamieji pavyzdžiai būna parašai, kai pasirašoma pavarde). Tokį atvejį pristato schema:

Buvo paklausta, ar negalima atlikti tyrimo, lyginant rašyseną ir parašus. Atliktas eksperimentas, kurio metu aiškintasi, ar galimi sėkmingi rezultatai, atliekant tyrimą pagal aukščiau pateiktas schemas.

Eksperimente buvo surinkta 730 asmenų vardinio įrašo ir parašo pavyzdžių (500 Lietuvos teisės universiteto studentų eksperimentiniai vardinio įrašo ir parašo pavyzdžiai bei 230 asmenų vardinio įrašo ir parašo pavyzdžiai iš Lietuvos teismo ekspertizės centro (LTEC) ekspertų vardinio įrašo ir parašo tyrimo praktikos). Buvo tiriama kiekvieno asmens po 5–7 vardinius įrašus ir parašus, jie buvo lyginami tarpusavyje. Eksperimente buvo tiriami asmenų, pasirašiusių įprastomis sąlygomis, parašai ir rašysena.

Buvo nustatyta, kad 13,97 proc. (102 asmenų) pavyzdžiai toliau eksperimente nebus naudojami, nes šiuose pavyzdžiuose parašai buvo labai trumpi, neinformatyvūs, susidedantys tik iš neraidinių elementų, netinkami asmens identifikacijai, arba vardinis įrašas buvo parašytas viena kalba, o pasirašyta kitos kalbos raidėmis (pvz., vardinis įrašas parašytas lietuviškai, o pasirašyta rusiškais raidėmis, ir atvirkščiai). Tarp tokių vardinių įrašų ir parašų buvo neįmanoma nustatyti jokių bendrų, panašių elementų. Eksperimente toliau buvo tiriami 628 asmenų (86 proc.) vardiniai įrašai ir parašai.

Ilgai ir vidutinio ilgumo parašai [13] sudarė 21,64 proc. (158) tiriamų parašų.

1. Lyginant parašus ir vardinius įrašus tarpusavyje, pirmiausia buvo nagrinėjami bendrieji požymiai:

- parašų ir rašysenos išlavinimas sutapo 96,97 proc. (609) tiriamųjų; 3,03 proc. (19) atvejų parašų išlavinimas buvo aukštesnis nei vardinio įrašo; žemesnio nei rašysenos išlavinimo parašų nebuvo. Iš šių rezultatų galima teigti, kad jei ekspertui reikia spręsti klausimą, ar žemesnio išlavinimo raidinės arba mišrios transkripcijos parašas ir

aukštesnio išlavinimo vardinis įrašas priklauso vienam asmeniui, tai ekspertas gali daryti išvadą, kad rašyta ir pasirašyta skirtingų asmenų (jei parašas ir rašysena neiškraipyti);

- parašo ir vardinio įrašo nuolinkis sutapo 97,77 proc. (641) asmenų, 0,48 proc. (3) asmenų parašo ir vardinio įrašo nuolinkis buvo priešingas, 1,75 proc. (37) asmenų skyrėsi tik nuolinkio laipsnis;
- parašo ir vardinio įrašo elementų dydis sutapo 91,08 proc. (572) asmenų, parašų elementai buvo didesni nei vardinių įrašų 5,89 proc. (37) asmenų, parašų elementai buvo mažesni nei vardinių įrašų 3,03 proc. (19) asmenų;
- parašo ir rašysenos elementų išsidėstymas [6; 16] ir įbėgis sutapo 88,21 proc. (554) asmenų, parašų įbėgis didesnis nei vardinių įrašų 4,78 proc. (30) asmenų, parašų įbėgis mažesnis nei vardinių įrašų 7,01 proc. (44) asmenų.

Apibendrinant išvardytus požymius, nustatyta, kad bendrųjų požymių skirtumai (išskyrus minėtą išlavinimo atvejį) neleidžia ekspertui daryti prielaidų, kad parašas ir vardinis įrašas priklauso skirtingiems asmenims, ir atvirkščiai.

2. Šio eksperimento metu buvo apžvelgti ir specialieji požymiai: judesių iššėstumas, judesių pradžios taškai, judesio forma rašant, judesio forma jungiant. Tačiau lyginti parašų ir vardinių įrašų analogiškus elementus sudėtinga, nes parašuose randama elementų, kurių nėra įrašuose. Juos, neatitinkančius rašybos taisyklių, asmenys sukuria patys, norėdami pagražinti, o kartais ir supaprastinti savo parašą. Todėl lyginti panašūs tiriamųjų objektų elementai.

Palyginus parašų elementų iššėstumą, paaiškėjo, kad 156 (24,84 proc.) asmenys parašo pirmąsias (vardo ir pavardės) raides arba jų monogramą linkę iššėsti, rašyti didesnes. Horizontaliai iššėsta: pirma raidė – 26 asmenų, antra raidė – 33 asmenų, abi raidės – 13 asmenų. Vertikaliai iššėsta: pirma raidė – 21 asmenų, antra raidė – 23 asmenų, abi raidės – 29 asmenų. Horizontaliai ir vertikaliai iššėstos raidės – 20 asmenų. Apžvelgus tiriamuosius parašus, galima daryti prielaidą, kad dauguma žmonių pasirašydami nori parodyti savo parašo grožį, jo individualumą, meniškumą.

Reikia pastebėti, kad tik 1,27 proc. (8 asmenys) atvejų nesutapo judesių pradžios taškai raidėse A, a, o. 98,73 proc. atvejų raidinių elementų pradžios taškai sutapo. Tad šis požymis yra vienas iš dažnai pasitaikančių parašuose ir vardiniuose įrašuose.

Ypač sudėtingas yra parašo neraidinių elementų, užraito, papildomų elementų su vardinio įrašo raidėmis lyginimas. Įrašuose sunku rasti neraidinių elementų, užraito, papildomų elementų štrichų. Ekspertai, norėdami surasti optimalią identifikacinių požymių visumą, eksperimente naudojo *Bendrą rašysenos ir parašų tyrimo metodiką* [4; 11; 12], kuri taikoma neiškraipytų, informatyvių rašysenų tyrimui, *Trumpų įrašų tyrimo metodiką* [13], kuri taikoma tirti trumpus įrašus, *Kompleksinę metodiką trumpiems ir paprastiesiems įrašams tirti* [4; 15], kuri taikoma riboto informatyvumo objektams tirti, *Kontūrinių (integralinio įgūdžio) charakteristikų metodika rašysenai tirti* [17], kuri leidžia lyginti panašių formų, krypčių, iššėstumų elementus. Tad eksperimento metu tiriamose rašysenose buvo ieškoma raidžių, jų elementų, kurie būtų panašūs į užraitą, neraidinius elementus, papildomus elementus. 168 (26,75 proc.) asmenų parašams ir rašysenai ši metodika tiko. Buvo rasta panašumų tarp vardinio įrašo raidinių elementų ir parašo neraidinių, papildomų elementų, užraitų. Parašų neraidinius elementus ekspertai lygino su įrašo raidėmis a, u, m, n, l, p ir kt.; užraitą lygino su raidėmis b, l, t, s, su raidžių A, B, M ir kt. jungimo formomis; papildomus elementus lygino su raidžių s, r, č, š, ž, i, ū elementais. Eksperimento rezultatai parodė, kad 26,75 proc. tiriamųjų parašų neraidinius, papildomus elementus ir užraitą buvo galima palyginti su vardinių įrašų raidėmis ir jų elementais. Šios metodikos dėka ekspertai, tirdami identifikacinius uždavinius, gavo papildomos informacijos, svarbios sutampančių požymių visumai.

Išvados pagrindė nuomonę, kad dabartinėje ekspertinėje praktikoje, tiriant objektus, reikia taikyti ne tik bendrąsias rašysenos ir parašų tyrimo metodikas, bet ir atskirų objekto tyrimo specialias metodikas, kurios suteikia papildomos informacijos, svarbios požymių visumai.

Išvados

1. Atliktas eksperimentas parodė statistinę parašų ir vardinių įrašų bendrųjų bei specialiųjų požymių sutapimų ir skirtumų priklausomybę.

2. Eksperimento metu nustatyta, kad bendrųjų požymių skirtumai (išskyrus straipsnyje minėtą rašysenos išlavinimo atvejį) neleidžia ekspertui daryti prielaidų, kad parašas ir vardinis įrašas priklauso skirtingiems asmenims, ir atvirkščiai.

3. Eksperimento rezultatai parodė, kad 26,75 proc. tiriamųjų parašų neraidinius, papildomus elementus ir užraitą buvo galima palyginti su vardinių įrašų raidėmis ir jų elementais.

4. Ekspertinėje praktikoje, tiriant objektus, reikia taikyti ne tik bendrąsias rašysenos ir parašų tyrimo metodikas, bet ir atskirų objektų tyrimo specialias metodikas, kurios suteikia papildomos informacijos, svarbios požymių visumai.

LITERATŪRA

1. **Rašysenos** ir autorystės ekspertizės (skyrimas ir medžiagos ruošimas). Metodinės rekomendacijos. – Vilnius, 2000.
2. **Masiulienė J.** Lietuvių kalbos rašto specialieji požymiai. – Vilnius: TEMT, 1990.
3. **Barisionakienė R.** Lietuvos teismo ekspertizės instituto rašysenos ekspertų darbo problemos // *Justitia*. 2000. Nr. 4–5.
4. **Орлова В. Ф.** Судебно–почерковедческое исследование рукописей // Современное состояние и перспективы развития традиционных видов криминалистической экспертизы. – Москва, 1987.
5. **Ароцкер Л. Е.** Основные принципы оценки экспертом-почерковедом признаков письма // Криминалистика и судебная экспертиза. – Киев, 1975.
6. **Липовский В. В., Садиленко В. Н.** Экспериментальные данные о стереотипичности некоторых структурно–геометрических характеристик подписей // Криминалистика и судебная экспертиза. – Киев, 1991.
7. **Лысенко А. Н.** К вопросу о признаках почерка исполнителя неподлинных подписей и их локализации в исследуемых объектах // Криминалистика и судебная экспертиза. – Киев, 1989.
8. **Ignatjeva J., Masiulienė J.** Kriminalistinės rašysenos ekspertizės istorinė raida Lietuvoje 1918–2000 m. // *Jurisprudencija. Mokslo darbai*. 2001. Nr. 23 (15).
9. **Можар И. М.** Объективные факторы оценочной деятельности эксперта–почерковеда // Криминалистика и судебная экспертиза. – Киев, 1975.
10. **Берзин В. Ф., Ковальчук З. А., Меленевская З. С.** О методике решения судебно-почерковедческих задач // Криминалистика и судебная экспертиза. – Киев, 1987.
11. **Судебно-почерковедческая экспертиза.** Часть I. – Москва, 1971.
12. **Судебно-почерковедческая экспертиза.** Часть II. – Москва, 1971.
13. **Судебно-почерковедческая экспертиза малообъемных почерковых объектов: Методика исследования подписей.** – Москва, 1997.
14. **Лысенко А. Н.** О принципах классификации подписей, выполненных с подражанием // Криминалистика и судебная экспертиза. – Киев, 1991.
15. **Грузкова И. Г.** Возможности идентификационного исследования кратких записей // Криминалистика и судебная экспертиза. – Киев, 1982.
16. **Особенности** подготовки материалов на криминалистическую экспертизу подписи. – Москва, 1978.
17. **Игнатьева Я. Ю.** Теоретические основы и практика идентификации личности с использованием контурных (интегральных навыковых) характеристик почерка. – Ленинград, 1971.
18. **Hecker R. M.** *Traktat über den Wissenschaftlichkeits–Anspruch der Forensischen Schriftvergleichung.* – Wrocław, 2000.

Investigation Problems of Signature and Nominal Entry during Identification Person in Handwriting Examination

Doctoral Candidate Rasa Tamošiūnaitė

Law University of Lithuania

Keywords: *handwriting, signature, handwriting examination, common signs of handwriting, individual signs of handwriting, common signs of signature, individual signs of signature.*

SUMMARY

Handwriting examination is one of the oldest kinds of the forensic examination. Its goal is identification of persons that wrote and signed documents. One of basic problems for handwriting expert is the solution of identification tasks. Identification tasks are solved by determination of person who wrote text and numerals, signed any documents, or if some documents are wrote or signed by the same person. This article looks into problems and experimental findings of identification examinations of the signature and nominal entry (name and surname, further will be called as nominal entry).

With spreading widely and improving computer technique experts only from time to time meet with long hand written texts. Hand written text and entries now form about 15proc. of all received handwriting examinations. 85proc. investigated by examination objects are nominal entries and signatures or signatures alone. Such objects of examination occur in contracts, wills, loan papers and various financial documents and et al. In many cases the signature and nominal entry are one and only evidence that helps experts, prosecutors and judges to establish case circumstances after investigation. For this reason the topical problem is the investigation of research peculiarities, methods, comparison problems and evaluation of these objects – nominal entries and signatures. Nominal entries and signatures arise many problems, such as inter – comparisons, preparation of materials for investigation, quality of objects themselves.

Besides identification tasks, handwriting experts solve diagnostic tasks too, so special methods (that help to solve diagnostic tasks: for example, whether person wrote and signed in conditions of stress, intoxication, illness and etc.) are applied. It must be noticed, that for the receiving more precise conclusions expert must take into account the informativness and quality of investigation object, to go deep into case circumstances (related with suspects, their education, their writing and subscription practice and possibilities, health conditions and etc.), to learn in what circumstances document was signed, and to apply special investigation methods accordingly. If several methods are applied in the investigation, first of all, investigation results obtained by the separate method are generalized and evaluated individually. Later results of all used methods are evaluated.

In this article scientific basing and results of experiment are described, in which common and special signs of signature and nominal entry (name and surname) were compared. It was attempted to prove by this experiment that dependence of coincidences and disparities of common and special signs of signatures and nominal entries allows to make inter – comparison and the result of such comparison is additional information in the whole examined research signs. Inquired problem of this article showed that additional extended possibilities in comparative analysis must be examined and searched. Results of experiment allow for giving such conclusions:

1. Carried out experiment showed statistical dependence of coincidences and disparities of common and special signs of signatures and nominal entries.

2. During experiment we established that disparities of common signs (with the exception of developed handwriting in referred case) don't allow expert to make presumptions as if the signature and nominal entry belong to different person and on the contrary.

3. Results of experiment showed that for 26,75 proc. of searched signatures non-literal, additional elements and roll out can be compared with letters of nominal entries and its elements.

4. When objects are researched in examination practice, special methods must be applied for investigation of separate objects next to common methods of handwriting and signatures examination. Such special methods give additional information in the whole of signs.